

SOTSIAALMINISTEERIUM

Arengutest ja väljakutsetest hoolekandesüsteemi arendamisel 2021 + sh suunised LEADER gruppidele

Tarmo Kurves /Regina Sergejeva

Sotsiaalministeerium

Tallinn, 25. august 2022

ÜLEVAADE PLANEERITUD TEGEVUSTEST

Mis probleemi me lahendame?

- ✓ Rahvastiku vananemisest tingitud abivajajate arvu kasvu tõusu tõttu on **kasvav vajadus kvaliteetsete pikaajalise hoolduse teenuste järele**
- ✓ Ebapiisav teenuste kättesaadavus tingib jätkuvalt **hoolduskoormust ja selle kasvu**, mille tõttu jäädakse tööturult eemale
- ✓ Vajadus on **jätkusuutliku pikaajalise hoolduse süsteemi järele**, mis integreeriks erinevate tasandite (KOV ja riik) ning sektorite (tervis, sotsiaal ning tööturg ja töösuhted) poolt pakutavaid abimeetmeid
- ✓ Sotsiaalvaldkonna töötajate **ebapiisavad oskused, teadmised ja võimalused teenuste arendamiseks ja ka teenuste vahetuks osutamiseks.**
- ✓ Hoolekande korraldus ja abi osutamine on täna pigem **institutsionaliseeritud**, millest tulenevalt **ei suudeta tagada isikukeskseid teenuseid ega asjakohast abi nende inimeste täielikuks kaasamiseks**
- ✓ Hoolekandepoliitika kujundamisel **kasutatakse vähe tõenduspõhiseid lähenemisi**, mis aitavad pidada silmas nii rahastajate kui sihtrühma huve.

ESF/ERF sekkumiste eesmärk on toetada ja luua eeldused ühtse pikaajalise hoolduse süsteemi loomiseks

Oodatav tulemus: inimeste hoolduskoormuse vähenemine ja valdkondadeülese inim- ja perekesksete teenuste osutamine, kättesaadavus ja kvaliteet, mis toetab inimeste sotsiaalset kaasatust ja iseseisvat toimetulekut.

Perekonna hoolduse koormus pakkumises on vähenenud

Hoolduskoormuse tõttu tööturul mitteaktiivsete inimeste arv on vähenenud

Kasutusele on võetud uusi tehnoloogiaid ja lähenemisviise ning toetatud innovaatiliste lahenduste väljatöötamist

Kvaliteetsete ja vajadustele vastavate teenuste kättesaadavus ja valik on laienenud

Järelevalve on süsteemne ja aitab seeläbi kaasa teenuste kvaliteedi paranemisele

Poliitikakujundamisel ja rakendamisel kasutatakse tõendus põhiseid lähenemisi

PIKAAJALISE HOOLDUSE SÜSTEEMI ARENDAMINE

Eelarve **68 800 000 eurot** (ESF 48 160 000 ja omaosalus/ riiklik kaasfinantseering 20 640 000) sh 6 428 571 suure hooldusvajadusega laste sekkumised ja **Leader gruppide tegevused 5 000 000.**

Sekkumine	Eelarve
Kohalike omavalitsuste võimekuse tõstmine ja koostöö toetamine sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks (SKA KOV nõustamistalitus, Kagu – Eesti programm, vabatahtlikud, avatud voorud)	21/ 14,7 / 6,3 mln eurot
Erinevate valdkondade integratsioon ja innovaatiliste lahenduste kasutusele võtt toetamiseks pikaajalise hoolduse süsteemi rakendamist (hoolduskoordinatsiooniprojekt, uuenduslikud sotsiaalteenused, abivajaduse hindamine, RFK - selle klassifikatsiooni põhieesmärk on anda ühtne standardkeel ja - raamistik tervise ning tervisega seotud seisundite kirjeldamiseks)	13,8 / 9,7 / 4,1 mln eurot
Sotsiaalteenuste kvaliteedi edendamine ja tööjõu kvalifikatsiooni tõstmine ja jätkusuutlikkuse tagamine (teenuste miinimumstandardid üldhooldusteenusele, omastehooldusteenusele, koduhooldusele)	6,4 / 4,5 / 1,9 mln eurot
Isikukeskse erihoolekande teenusmudeli (ISTE) ja pikaajalise kaitstudtöö teenuse arendamine	14 / 9,8 / 4,2 mln eurot

PIKAAJALISE HOOLDUSE JA TERVISHOIU INFRASTRUKTUURI ARENDAMINE

Eelarve **136 571 429** eurot (ERF 95 600 000 ja omaosalus/ riiklik kaasfinantseering 40 971 429) sh integreeritud
heaoluteenuste arendamise ja osutamise keskused 40 000 000 ja suure abivajadusega laste keskused 9 571 429

Sekkumine	Eelarve
<p>Pikaajalise hoolduse süsteemi loomist ja rakendamist sh inimestele vajaduspõhise abi kättesaadavust toetavad tegevused</p> <p><i>Erivajadusega (sh vanemaealiste) inimeste võimalikult iseseisvat toimetulekut toetavate elu- ja teenuskeskkondade loomine ja kohandamine sh ligipääsetavuse parendamine. Toetatakse pikaajalise hoolduse süsteemi rakendamisega seotud tegevusi sh IT arendusi ja innovaatiliste abitehnoloogiate kasutusele võttu, mis on vajalikud muuhulgas ESF tegevuste ellu viimiseks.</i></p>	<p>60,9/86,9 mln eurot</p>

SUUNISED LEADER GRUPPIDELE

HEAOLU ARENGUKAVA 2023–2030

- Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu.

Meie tegevuste eesmärk on pakkuda inimestele sotsiaalset turvatunnet, suunata kaasava ühiskonna ja ligipääsetava elukeskkonna loomist ning luua võrdsed võimalused osalemiseks hariduses, töö- ja ühiskonnaelus vastavalt iga inimese võimetele.

Heaolu arengukava 2023-2030 on eelmise samanimelise arengukava jätkustrateegia, mis suunab töö- ja sotsiaalvaldkonna sihte järgmisel kaheksal aastal. Arengukava katab tulemusvaldkonda „Heaolu“, mis on üks 17-st riigi eelarvestrateegia tulemusvaldkonnast.

Heaolu arengukavas on eesmärgi saavutamiseks seatud viis alaeesmärki:

1) Eesti on hea paik pere loomiseks ja laste kasvatamiseks ning Eesti lapsed on õnnelikud, kasvades hoolivas, kaasavas, turvalises ja arendavas keskkonnas.

2) Tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetsed töötingimused toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

3) Vanemaealised on ühiskonnas sotsiaalselt kaasatud, neile on tagatud võrdsed võimalused ning nad on majanduslikult hästi toimetulevad.

4) Sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu.

5) Naistel ja meestel on kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

Väärtused ja põhimõtted

Väärikus ja iseseisev toimetulek

- Inimesel on iseseisvus enda elu puudutavate otsuste ja valikute tegemisel.
- Inimene tuleb üldjuhul ise või oma perekonna toel toime. Riik ja kohalikud omavalitsused saavad luua iseseisvat toimetulekut soodustava keskkonna ja tulevad appi siis, kui inimene oma olukorra või elusündmuste tõttu vajab täiendavat tuge.
- Inimesel on õigus elada oma kodus ning osaleda kogukonna tegemistes ja ühiskonnaelus.
- Inimese elukeskkond on ligipääsetav ja takistusteta.

Väärtused ja põhimõtted 2

Elukaareülene ennetus ja terviklik tugi

- Hea sotsiaalkaitse tähendab probleemide ennetamist – ennetus on tõhusaim lapseeas, ent võimaldab tagada pikemaajalise iseseisva toimetuleku igas eluetapis.
- Inimese vajadusi hinnatakse ja abi pakutakse terviklikult, vältides asjatuid dubleerimisi ning inimese, spetsialistide ja raharesurssi raiskamist.
- Toetav, kvaliteetne ja usaldusväärne tugi on tagatud kogu abivajaduse jooksul.

Väärtused ja põhimõtted 3

Koostöö ja kolmepoolsus

- Inimest ja tema lähedasi kaasatakse abivajaduse tekkimist soosiva olukorra ennetamisse ja lahendamisse.
- Ametkondade koostöö ja koostöö kohalike omavalitsustega aitab tagada, et inimese vajadusi käsitletakse terviklikult, ühtselt ja tulemuslikult.
- Koostöö mittetulundus- ja äri-sektoriga toob esile ja väärtustab nende rolli poliitikakujundamisel, abi pakkumisel, uudsete lahenduste leidmisel ning huvikaitse pakkumisel ja aitab efektiivselt suunata tööjõuressursi parimaks võimalikuks avaliku teenuse osutamiseks
- Teiste riikide kogemusest õppimine ja koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega võimaldab leida kiiremaid ja tõhusamaid lahendusi.
- Koostöö hõlmab ühtlasi huvirühmade kaasamist ning vabäühenduste ja kogukondade võimendamist, sh ka huvikaitseorganisatsioonide jätkusuutliku toetamise ja võimendamise strateegilise partnerluse kaudu.

Siht 3: vanemaealised on ühiskonnas sotsiaalselt kaasatud, neile on tagatud võrdsed võimalused ning nad on majanduslikult hästi toimetulevad

Siht keskendub vanemaealiste heaoluga seotud küsimustele ja seab eesmärgiks, et vanemaealised osalevad ühiskonnas noorematega samadel põhimõtetel, neile on tagatud võrdsed võimalused ühiskonnas osalemiseks ning nad on majanduslikult hästi toimetulevad.

Tegevussuunad:

- Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemise toetamine.
- Vanemaealistele suunatud ennetava sotsiaaltöö edendamine.

Inimväärikuse tagamine ning sotsiaalse kaasatuse suurendamine (sihtrühm täisealised inimesed)

- Sihtgrupipõhised uuringud/analüüsid arendustegevuste planeerimiseks.
- Aktiivsena vananemist, sh vanusesõbraliku ühiskonna kujundamist ning vanemaealiste elukvaliteedi ja võrdsete võimaluste kindlustamist toetavad tegevused (nt. huvitegevuste ja vabaajategevuste arendamine kogukonnas, ligipääsetavuse propageerimine kogukonnas).
- Puuetega inimeste võrdseid võimalusi, iseseisvat toimetulekut ja puudealast teavitus/koolitustegevust toetavad tegevused.
- Toetada kogukonnapõhiseid inimeselt-inimesele lahendusi, mis aitavad kaasa hoolduskoormusega inimeste, eakate, erivajadustega inimeste toimetulekule, sotsiaalsele kaasatusele.
- Tegevused, mis aitavad kaasa eesmärgistatud vabatahtlike kaasamise ja rakendamise praktika kujunemisele hoolekandesüsteemis sh kogukonnapõhiselt vabatahtlike kaasamise, et toetada KOV-e hoolekande valdkonna arengutes.
- Vabatahtlike kaasamise abil vanemaealiste ja erivajadustega inimeste iseseisevat toimetulekut toetavad tegevused.

Siht 4: Eesti sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu

Eesti hoolekandepoliitika ülesanne on toetada inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu. Alaeesmärk keskendub sotsiaalhoolekande ja sotsiaalse turvatunde arengule:

- Sotsiaalhoolekanne toetab pikka ja kvaliteetset tööelu, ühiskonnaelus ja kogukonnas osalemist ning iseseisvat ja väarikat elu, sealhulgas abi oma kodus elamisel nii kaua kui võimalik.
- Inimesed saavad probleemide tekkimist ja süvenemist ennetavat ajakohast, kvaliteetset ja jätkusuutlikku hoolekandelist abi võimalikult kodu lähedal.
- Vajalik abi on kvaliteetne ja lihtsasti kättesaadav, sõltumata inimese elu- või asukohast.

Siht 4: Eesti sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu 2

Tegevussuunad

- Abi andmise korraldamine esmajärjekorras kohalikul tasandil.
- Kohaliku tasandi meetmete kättesaadavuse parandamine
- Avaliku raha suunamine senisest enam kogukonnapõhiste, kodus elamist ja toetatud elamist võimaldavate teenuste ning füüsilise ja sotsiaalse keskkonna (s.t. teenuseosutajad ja nende kompetents) arendamisse, mahtude suurendamisse ja kvaliteedi (sh tulemuslikkuse) parandamisse, toetades teiste sihtgruppide kõrval ka dementsusega inimeste igapäevast toimetulekut ja heaolu
- Teenuste arendamisel inimese terviklikust abivajadustest lähtumine ning pakutava abi parem koordineerimine ja integreerimine.

Pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti parandavad ning hoolduskoormust leevendavad tegevused (sihtrühm täisealised inimesed)

- Sihtgrupipõhised uuringud/analüüsid arendustegevuste planeerimiseks.
- Erivajadusega inimestele ja nende hooldajatele suunatud ennetustegevused nt inimeselt- inimesele lahenduste toetamine (nt tugigrupid).
- Hoolekande -ja tervishoiuteenuste integratsiooni toetavad tegevused (koostöö arendamine kogukonna ja perearsti vahel nt tervisedenduslikud tegevused teadlikkuse tõstmiseks).
- Hoolduskoormuse leevendamist, sh hoolduskoormuse teket või süvenemist ennetavad tegevused, abistajate koolitused. Hoolduskoormuse naiste ja meeste vahel võrdsemalt jagamist toetavad tegevused.
- Hoolduskoormusega inimeste teadlikkust tõstvad teavitus- ja koolitustegevused ning iseseisvat toimetulekut ja ühiskonnaelus osalemist toetavad tegevused.

- Ligipääsetavus horisontaalse teemana
- Piirkondade ülesed projektid nii siseriiklikult kui ka rahvusvaheliselt (võib-olla mingi lisatingimusega)
- Eksperdi toomine piirkonda kogemuste jagamiseks
- Vaimne tervis – kogukonnapsühholoog, omastehooldajate supervisioon
- Kogukonnaelanike koolitused, erinevatel teemadel suuremas mahus, nõustamine, abistamine, perede nõustamine. Valdkonna spetsialistide "ajurünnakud", jagatakse kogemusi, sünnivad uued algatused, valdkond ühtlustub
- Hooldamise nõustamine, võtted, kuidas paremini hakkama saada (probleem - abi saavad need, kes pöörduvad, kes ei pöördu, jäävad ilma meie abita)

Võimalikud kasusaajad

- **Sihtrühm on täisealised inimesed.**
- Võivad olla ühisprojektid, näiteks vanemaealistele ja noortele.
- Noored võivad projektides osaleda.
- **Kaasatavad sihtgrupid**
- Perearstid, KOVide sotsiaaltöötajad, sotsiaalteenuste ostuajad näiteks hooldekodud, päevakeskused jne.

ESF+ (2021/1057) Artikkel 14 – Sotsiaalse innovatsiooni meetmed

- Liikmesriigid toetavad sotsiaalse innovatsiooni meetmeid ja sotsiaalsed eksperimenteerimist, sealhulgas tegevusi, millel on sotsiaal-kultuuriline komponent või mis tugevdavad alt üles lähenemisi, mis põhinevad avaliku sektori asutuste, sotsiaalpartnerite, sotsiaalsete ettevõtjate, erasektori ja kodanikuühiskonna partnerlustel.

- Strateegiate koostamisel lähtume maaeluministri määrusest.
- Strateegia panustab Euroopa Liidu Sotsiaalfond+ erieesmärki k
- ✓ **pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine ning hoolduskoormuse leevendamine**
- ✓ **inimväärlikuse tagamine ning sotsiaalse kaasatuse suurendamine**
- Kirjeldada eraldi peatükina, eraldi meetmena (eraldi taotlemine RTK kaudu).
- Koostame: **Soovitusi ESF+ peatüki koostamiseks**

Nõuded strateegiale

- Strateegia võtab arvesse kohalikke vajadusi ja võimalusi ning sisaldab innovaatilisi elemente kohalikus kontekstis, võrgustumist ja koostööd.
- Strateegia sisaldab tegevuspiirkonna geograafilist ja elanike kirjeldust, sealhulgas nende prognoositavaid trende.
- Strateegia sisaldab kogukonna kaasamise protsessi ülevaadet.
- Strateegia sisaldab tegevuspiirkonna arenguvajaduste ja potentsiaali analüüsi, sealhulgas tugevuste, nõrkuste, võimaluste ja ohtude ülevaadet (SWOT).
- Strateegia on sidus asjaomaste valdkondlike ja piirkondlike arengukavadega.
- Strateegia kirjeldab eesmärke ja püstitatavaid tulemusi koos sihtväärtustega.
- Strateegia sisaldab kavandatavate strateegia meetmete loetelu ja kirjeldust.
- Strateegia sisaldab juhtimise, seire ja hindamise korra kirjeldust, mis näitab kohaliku tegevusrühma suutlikkust strateegiat rakendada.
- Strateegia sisaldab rahastamiskava, vajaduse korral erinevate asjakohaste fondide kaupa.

Strateegias ESF+ meede

- strateegia meetme nimetus
- strateegia meetme rakendamise vajaduse lühikirjeldus
- strateegia meetme eesmärk
- toetatavad tegevused
- strateegia meetme sihtrühm
- projektitoetuse taotluste hindamiskriteeriumid

Toetuse andmise tingimused (TAT) – arutelud sügisel

- ❑ Nn Umbrella tüüpi tegevused, kus RTK suhtleb ainult tegevusrühmaga, kuid eeldame, et tegevusrühm kuulutab välja minivoore ja suhtleb ise elluviijatega
- ❑ Abikõlblikud kulud – täpsustub määruse (palgakulud, ürituste korraldamise kulud, infomaterjalide ...)
- ❑ Pehmed tegevused
- ❑ Rakendamine lihtsustatud kulumeetodina (kindlasummaline makse või ühikuhind)

Taustaks

- ❑ Heaolu arengukava 2023-2030
 - (Mustand - <https://www.sm.ee/et/heaolu-arengukava-2023-2030>)

- ❑ „Tehnoloogiakasutuse suurendamine inimese igapäevase toimetuleku ja heaolu toetamiseks kodus“ roheline raamat
 - ([https://www.sm.ee/sites/default/files/news-related-files/roheline raamat tehnoloogiakasutuse suurendamine inimese igapaevase toimetuleku ja heaolu toetamiseks kodus.pdf](https://www.sm.ee/sites/default/files/news-related-files/roheline_raamat_tehnoloogiakasutuse_suurendamine_inimese_igapaevase_toimetuleku_ja_heaolu_toetamiseks_kodus.pdf))

- ❑ Hoolduskoormuse rakkerühma lõppraport
 - (https://www.elvl.ee/documents/21189341/22261833/07_+Pkp+7+Hoolduskoormuse_rakkeruhma_lopparuanne.+Riigikantselei+2017.pdf/61c41a54-b73f-4d4a-ab5a-99926002ac4c)

☐ Pikaajalise hoolduse tulevik

- (<https://arenguseire.ee/raportid/pikaajalise-hoolduse-tulevik-arengustsenaariumid-aastani-2035/>)

☐ Ajakiri „Sotsiaaltöö“ sotsiaalteemade tutvustus

- (<https://www.tai.ee/et/valjaanded/sotsiaalto-42019>)

☐ Tegevuspiirangute uuring:

- ([https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium kontaktid/Uuringu ja analuusid/Sotsiaalvaldkond/hooldusvajaduse uuring som.pdf](https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/hooldusvajaduse_uuring_som.pdf))

☐ Vabatahtlikud sotsiaalvaldkonnas

- (<https://tai.ee/et/valjaanded/sotsiaalto-12021>)

SOTSIAALMINISTEERIUM

Tänu kuulamast!

Ootan küsimusi

Tarmo Kurves

Sotsiaalministeerium, Hoolekande osakond, hoolekandeteenuste- ja toetuste poliitika juht

tarmo.kurves@sm.ee, tel: 6269 187

